

A legendás Pósa bácsi - Újra olvashatók Pósa Lajos legszebb versei, meséi

„Egyről nem szabad különösen megfélemedkeznie a gyermekköltőnek: ez a nemzeti szellem. Bármiről ír, bármiről zeng: a nemzeti géniusz csókja csillogjon minden során. A német gyermek legyen német, a francia legyen: francia, az angol: angol. Szívja magába mindazokat a szokásokat, erkölcsöket, sajátos vonásokat, melyek nemzetének természetéből kiáradnak. Akkor lesz belőle fajaért lelkesülő, hazáját szerető s érte élni tudó s halni kész ifjú, férfi ...” – írta a gyermekversek lényegéről 1890-ben az a Pósa Lajos, akit hatvan éven át méltatlanul és igazságtalanul agyonhallgattak a magyar irodalmi körök, holott 1945-ig szinte kizárólag az ő versein, meséin nevelkedtek fel dédszüleink, nagyszüleink. A II. világháborút követően könyvei eltűntek nemcsak a könyvesboltok, hanem jószerezivel a könyvtárak polcairól is. Gábor Émesének azonban szerencséje volt, hiszen nagymamája könyvei között rábukkant egy Pósa-kötetre, amelynek nyomán kutatómunkába kezdett. Ennek eredménye pedig az az immár négykötetes Pósa-sorozat, amely a Táltoskönyvek kiadó gondozásában jelent meg.

Pósa Lajos 1850-ben született a Gömör megyei Radnót községben, ám alig volt tízéves, amikor Pestre költözött, ahol tanári oklevelet szerzett. Rövid ideig tanított is, de hamar kiderült, hogy a sors nem egy reáltanoda katedrájára szánta, hanem az egész magyar fiatalságot kellett nevelnie meséin, versein keresztül a becsületre, a hazaszeretetre és a természet szépségeire. Magyarországon elsőként ő volt az, aki kezdettől fogva komolyan vette az ifjúsági és a gyermekirodalmat, amelynek egyébként egyik jeles fordulópontja volt, amikor 1886-ban a kor híres kiadója, a Singer és Wolfner Gyermekversek címen összegyűjtötte és kiadta az addig különböző újságokban megjelent Pósa-költeményeket. A már ebben a korban is hazánkba áramló génytelen és romboló hatású, sokszor kifejezetten ostoba gyermekversek után végre gényes irodalmi nyelven megírt, jól szavalható versek kerültek a fiatalok kezébe. Majd három esztendővel később Pósa Lajos megalapította és haláláig szerkesztette a rendkívül nagy pedagógiai jelentőségű gyermekfolyóiratot, az *Én Újságomat*. Az ekkor már mindenki Pósa bácsijaként emlegetett író jó érzékkel választotta ki munkatársait, s olyan későbbi hírességek kerültek ki szárnyai alól, mint például Móra Ferenc, Benedek Elek vagy Bársony István. A lap szerzői között a korabeli irodalmi élet szinte minden jeles tagját megtalálhatjuk, hiszen publikált itt Jókai Mór, Gárdonyi Géza, Mikszáth Kálmán, Krúdy Gyula, Bródy Sándor, Sebők Zsigmond és Herman Ottó is. Ez utóbbi egyébként egyenesen irodalmi Nobel-díjra is szerette volna Pósa Lajost elterjeszteni. Az *Én újságom* számtalan kedvelt rovata – a Nagyapó tréfái, az *Émlékezzünk régiekről* – mellett olyan folytatásos regényeket is közölt, mint Krúdy Gyula *A komáromi fiú* és a *Csillag a Kárpátok felett* című munkája, s itt születtek meg a máig kedvelt mackótörténetek is Sebők Zsigmond tollából.

Az 1890-es években Pósa bácsi már annyira népszerű lett, hogy írók és költők tucatjai versengtek azért, hogy helyet foglalhassanak az Orient kávéház „Pósa-asztalánál”, ahol átadhatták a gyermekeknek szóló kézírataikat az *Én Újságom* számára, s megvitathatták, megbeszélhették az irodalmi élet legfrissebb eseményeit a körükkel.

Pósa Lajosnak és újságának vitathatatlan érdeme, hogy megteremtette az 1800-as évek végéig gyakorlatilag egyáltalán nem létező magyar gyermekirodalmat, úgy, hogy mindeközben elsődleges céljának a gyermeki lélek megmentését tartotta, miként azt *„Őrinczy György is megfogalmazta: „Pósa Lajos gyermeklapjában és abban a hatalmas arányú ifjúsági irodalomban, amelyet megteremtett, soha – egyetlen pillanatra sem – elterjesztette szem elől törekvési célját, hogy a gyermeklelket – ameddig csak lehetséges – megtartsa a tisztaság érintetlen erkölcsében, hogy az elválaszthatatlanul törjön össze lelkével, és mint acélvért védelmezze a rossz és a rút minden kísértése és csábítása ellen (...).”* Versei éppen ezért soha nem öncélúak, ugyanakkor az

egyetemes erkölcsi tanításokat rejtve, burkoltan tartalmazzák, így a legkisebbek a saját fejükben szintetizálják a tanulságokat. A csapongó képzelettel és egészséges dealizmussal telített alkotásai észrevétlenül fejlesztik a ritmusérzékét, a szókincset, variációs felépítésükkel pedig a memóriát. Műveiben az állatoknak emberi tulajdonságai vannak, beszélnek, gondolkodnak, írásai pedig csupán annyit ragadnak ki a környező világból, amennyit a gyermek befogadni képes. Harmonikus világszemlélete, gyermeki észjárása és természetszeretete Pósa pótolhatatlan értékeivé váltak. Korabeli elismertségét mi sem jellemzi jobban, mint az, hogy negyvenéves költői jubileuma alkalmából, 1914-ben ötvenezer gyermek köszöntötte a városligetben, ahol ma is áll a szobra. Sajnos, Pósa néhány hónappal ezt követően, még 1914-ben meghalt. Egy kritikus ekkor ezt írta róla: „neve élni fog, amíg magyar gyermek lesz a földön”. A kommunista-szocialista hatalom azonban – talán éppen a nagyság és az ősök szeretetére való tanításai miatt – minden erejével azon gyekezett, hogy Pósa Lajos nevét és alkotásait kitörölje a magyar irodalomból. Utolsó utáni pillanatban azonban sikerült felébreszteni Csipkerózsika-álmából, s a Faltoskönyvek kiadó megkezdte életművének feldolgozását. Gábor Emese válogatásában és illusztrációival már megjelentek Pósa bácsi legszebb állatmeséi, gyermekversei, a karácsonyra szánt téli versei és a legkisebbeknek szóló ringatói. Így látvan esztendő elteltével a legifjabb generáció ismét megismerheti Pósa költészetét, amely Nagy László szavaival élve „a családi élet felmagasztalása is, amelyből az embernek fennkölt s legtisztább, legnemesebb érzelmei fakadnak. Pósnak a gyermekről és a családról írt néhány költeménye tökéletes mestermű s örökbecsű gyöngye a magyar irodalomnak.”

(B)